

**Dissertatio inauguralis medica de haemoptysi ... / publico eruditorum
exameni subijciet Daniel Fridericus Rodox.**

Contributors

Rodox, Daniel Friedrich.
Ludolf, Hieronymus von, 1708-1764.
Universität Erfurt.

Publication/Creation

Erfordiaae : Typis Groschianis, [1727]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/cnmmc65p>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

17
DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE

HÆMOPTYSI,

QVAM
DEO DVCE

RECTORE VNIVERSITATIS MAGNIFICO,
REVERENDISSIMO ET AMPLISSIMO DOMINO,

DN. PLACIDO,

REGALIS MONASTERII S. S. APOSTOLORVM PETRI ET PAVLI ORD. S.
BENEDICTI INTRA ERFORDIAM ABBATE, PRÆPOSITVRÆ ZELLENSIS
AD VVERRHAM DOMINO, S. FACVLT. THEOLOG.
ASSESSORE PRIMARIO, ETC.

AVTORITATE ET DECRETO GRATIOSÆ FACVLTATIS
MEDICÆ

IN ALMA AC PER-ANTIQUA HIERANA,
SVB PRÆSIDIO

DN. HIERONYMI *Dudolf*
PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ DOCTORIS,

CONSILIARII ET ARCHIATRI ELECT. MOGVNT. FAC. MED. ET PHILOS. ASSESS.
ORDIN. N. N. CHYMICÆ ET MATHEM. PROF. PVBL.

PATRONI ATQVE PROMOTORIS SVI COLENDISSIMI,
PRO LICENTIA

SVMMOS IN ARTE MEDICA HONORES RITE ET
LEGITIME ADIPISCENDI

PVBlico ERVDITORVM EXAMINI SVBJICIET

DANIEL FRIDERICVS RODOX,

Gerbstadio-Mansfeldensis,

IN AVDITORIO MAJORI COLLEGII MAJORIS, HORIS CONSVETIS.

DIE IV. OCTOBR. ANNI M DCC XXVII.

ERFORDIÆ, Typis GROSCHIANIS, Acad. Typogr.

PER-ILLVSTRI
ATQVE
EXCELLENTISSIMO DOMINO
DOMINO
LVDOVICO OTTONI
DE PLOTHO,

DYNASTÆ IN PAREY, GERBSTÆDT, REESEN
ILEBVRG ET GÜTTERN &c.

POTENTISSIMI REGIS BORVSSIÆ
ET ELECTORIS BRANDENBVRG. MINISTRO
STATVS INTIMO ET DIRECTORI SVPREMI
APPELLATIONVM JVDICII, NEC NON
TRIBVNALIS ARAVSIONENSIS,
BEROLINI

INCREMENTA
PERPETVÆ FELICITATIS!

PERILLVSTRIS ATQVE EXCELLENTISSIME DOMINE,
DOMINE GRATIOSE.

Ignosce DOMINE GRATIOSE, quod hanc Dissertationem Inauguralem SYMMO NOMINI TVO consecrare minime erubescam. Adducor ad hanc audaciam duabus potissimum rationibus, iisque probe circumspectis atque subductis : Inter illas enim virtutes, quibus emines, est admiranda TVA erga litterarum studia excolentes BONITAS & propensio, quæ innumeros fere ad Gratiam TVAM sibi conciliandam jam invitavit. TV itaque, rei litterariæ PROMOTOR OPTIME IPSEMET ansam mihi dedisti, quare in præsentia ad MVNIFICENTIAM TVAM, verbis maiorem, confugere non erubuerim, & hac occasione devotam, piamque mentem meam significando aditum ad tutissimum TVVM PATROCINIVM mihi parare voluerim; Deinde movit me Singularis GRATIA TVA, quâ per multos annos Patrem meum jam ætate ferme confectum dignatus es. Quæcum ita sint, cui potius GRATIOSE DOMINE! quam TIBI Specimen meum offerrem? Accipe igitur illud more TVO, serenâ fronte, atque memet TVA gratia favoreque bea. Supremum interea Rerum omnium moderatorem, DEVM TER OPTIMUM TERQVE MAXIMUM, supplex oro venerorque; ut TE, GRATIOSE PATRONE, magnum Patriæ Fulcrum, in REGIS & Patriæ utilitatem, TVÆQVE Splendidissimæ FAMILIÆ, & meam salutem, per longam annorum seriem sospitem atque saluum, & corporis animique viribus integrum superesse jubeat

TVI

PERILLVSTRIS ATQVE EXCELLENTISSIMI
NOMINIS

Dabam Erffordiæ d. IV. Oct.
M DCC XXVII.

Cultor devotissimus & servus
subjectissimus

DANIEL FRIEDRICH RODOX.

PROŒMIUM.

Anguinem, ut Corpus ejusque partes in debita Vitalitate conserventur, magni ac eximii usus præ cæteris laudabilibus humoribus existere, nemo erit, qui negare audeat; Sanguis enim suam originem proxime sumit ex Chylo, è cibis proveniente atque expresso, & quando usque ad Cor, tanquam genuinum Sanguificationis Organon Circulando progreditur, tunc istæ particulae Chylosæ majori Vitalitatis & Volatilitatis gradu imbuuntur, Sanguini de novo asfunduntur, intime commiscuntur, Purpureumque atque elegantissimum rubicundum colorem consequuntur, & hoc factò peractoque negotio, quantitatem acquirunt atque constitutionem, Corpori recreando, nutriendoque, oppido utilissimam, maxime necessariam, perquam aptissimam, adeo ut asserere non erubescam, Sanguinis dispendio Corpus invadente, Organa quæcunque ad officium suum subsundum, plane indisposita evadere, & postea omnem penitus vitalitatis flammulam extinctam fuisse, comprobant exempla tum Vulnerum, ad Ventriculos Cordis usque penetrantium, tum Hæmorrhagiarum justo solitoque majorum, quam plurima; In Vulneribus, & quidem Vasa majora afficientibus, qualia nobis sint metuenda Corporis detrimenta cognitu & intellectu minime erit difficile; Si enim consolidatio vulnerum haud fieri potest, tunc humor iste pur-

purpureus confertim atque cum impetue corpore promanat & Vitam insimul Corpori detrahit. Hemorrhagia, & quidem in majori gradu facta, quia sanguinis in Corpore defectum efficiunt, defectum quoque vigoris Vitaeque ipsius non raro induxerunt, Corpusque admodum languidum morborumque gravissimorum copiae obnoxium reddiderunt, ut cognoscere licet ex Pathologia Medica. Humores autem omnes, licet utilissimi, certis gaudent in corpore nostro, quod inhabitant, habitaculis, locis, Organis, adeoque humores quicumque certis circumcincti sunt limitibus, quos transgredi, absque vel maximo & fontico P. N. Corporis statu minime possunt, nec debent. Hinc exoriuntur morbi, qui in Pathologia Medica sub Titulo Situs Vitiati & mutati veniunt pertractandi. Hujus rei veritatem paulo fusius & distinctius demonstrandi & comprobandi ergo, adducere non incongruum erit quaedam exempla Humorum, qua utilium, qua inutilium, situm, sedemque ordinariam in inordinariam, ipsis non competentem, mutantium, & exinde varios, variae & diversae indolis, morbos ut plurimum gravissimos producentium; Bilis itaque, licet corpus & cum primis intestina, ob qualitatem, qua gaudet, balsamicam & amaricantem a putredine praeservare videatur, si fiat ductus Choledochi ad intestinum duodenum tendentis obstructio, & ex hac ad M. S. bilis regurgitatio atque effusio, maxime noxiorum effectuum in Sanguine causa existit, adeo ut magis putredinem Sanguini adducat, quam praeservet; Exinde enim Sanguinis particulae & qualitates laudabiles convertuntur in inutiles, partesque omnes vitiato modo nutriuntur; Color floridus & vividus Corporis in flavum, & successu temporis in nigrum colorem faciei Hippocraticae simillimum immutatur, uti videmus in Ictero flavo & nigro. Si Bilis effusio evadit ad ventriculum, insequuntur Vomitus biliosi, Febres biliosae, Caususque ipse. Qui morbi adeo non conspiciuntur in extravasatione Seris & Lymphae, Humorum alias Corpori maxime necessariorum, ut potius variae exinde oriantur Hydropis species, modo nimirum Universalis, qui totum occupat corpus, modo particularis, qui tantum unam vel plures partes simul, vel cavitatem abdominis, ut in ascite, vel Caput, ut in Hydrocephalo, vel Thoracem, vel uterum afficit, & quoque manus, vel pedes ipsos tali extravasato sero laborare experientia testatur;

statum ; Si flatulenta quedam materia in cavitatem Abdominis intrat, Tympanitis originem acquirit ; Excrementa alvina si per canalem suum ordinarium foras egredi nequeunt, sed remeant & alium sibi vendicant locum, affectum causantur maxime funestum, & ob Symptomata, quibus utplurimum stipatus est, miserosque ad extremum usque vitæ halitum excruciat, curatu difficillimum, passionem nimirum Iliacam, ab aliis jure dictam miserere mei. Sanguis, quo magis est humor laudabilis, Corporique & partibus ejus præ cæteris necessarius, si per vasa sua debita atque ordinaria circumpellitur, & suum cuique parti debitum nutrimentum, quantitate nec majori, nec minori, quam par est, & debet, sed quantum semper sufficit, offert & affert ; Eo majorem econtrario parit noxam iste Humor vitalis, si cancellos suos amittit, & aliam sibi quaerit & invenit sedem in aliis partibus ; Hinc istæ partes in eo non sunt, ut ejusmodi extravasatum Sanguinem propellere, & in circulationem redigere valerent, & ni moveantur aquæ, vitium capiunt, stagnant, putrescunt, male olent, ita quoque Sanguis deficiente motu circulatorio, Putredini statim & ubique proclivis, in putrefactionem abit, inflammatur, Sanguini reliquo malignitatem conciliat, nutriendi ejus qualitates & particulas destruit, fugat & removet : Sic fieri aliter non potest, quin Febres Hecticæ ex Hepatis Vitio ; Phthises ex Ulcere pulmonum, ab extravasatione & Sanguinis in cavitatem Pulmonum ingressione immediate provenire, oriantur. Variis interim conatibus non raro sui excretionem promovere intendit talis materia sanguinolenta, partes incongruas obsidens, sed facile in maciem corporis, quia hisce excretionibus inordinariis consuetudo contingit, aliaque varia fontica mala degenerari potest, uti verissimum hujus rei probandæ argumentum nobis sistit iste non exigui momenti, & non infrequentioris observationis affectus, Hæmoptysis nimirum, qui affectus, licet in initio egri nil fere damni & positivi nocumenti, si Tussim exceperis, exin sentiant, tamen temporis tractu, & vel levissimo circa præcordia, vel circa dietam, in cibo potuque sumendo, vel aliis rebus N. N, vitio seu errore patrato, alios status graviores, studium & directionem Medici fere omnem aspernantes, efficere plus simplici vice observatus est. Hanc proinde Hæmoptysin rite tra-

ctan-

Standi dirigendive methodus, ut cuilibet quam evidentissime appareat, & ut media ad manus suppeditem, quibus initiis statim ob- stare, quibus metum futurorum graviorum affectuum plane abjice- re queamus, hanc in presentiarum tractationem de Hæmoptysi, Dis- sertationis Inauguralis loco, in me suscipere non abs re foret. Ad propositum autem negotium bene inchoandum, optime tractan- dum, feliciterque absolvendum, opus omnino habeo gratia Divina atque benedictione, quam ut Summus rerum Arbiter mihi clemen- tissime concedat, devotissime precor.

§. I.

UT intelligatur, quid sit id, de quo disputatur, cum- primis *Nominis Anatomen* superaddendam esse arbi- tror, ut exinde eo melius patefiat, quale sit id, de quo mihi est sermo, consilium præcipue hac in re imita- turus *Ciceronis*, ita *L. I. de Offic. C. 1. p. m. 7.* inquentis: *Omni- a ratione aliqua de re suscipiendam institutionem debere a definitio- ne proficisci, ut intelligatur, quid sit id, de quo disputatur.* Com- ponitur itaque *Hæmoptysis* ex *αἷμα*, Sanguis, & *πτύω*, spuo, de- notatque quamvis Sanguinis excretionem ex variis licet locis promanantem, per os institutam, hac tamen cum cautela, quod semper Sanguinis istius eliminatio, *Sputo*, spu- endo, seu secundum nonnullos autores, *αἱμοπτύειν* adornetur. Germanico idiomate redditur: **Das Bluth auswerffen/ Blut speyen**; Et hæ denominationes valent, quando hæc- ce Sanguinis excretio vel sola simplici exspuitione: **durch spitzen/ oder spucken.** vel screatione sive Exscreatione, si- ve Screatione majori vel minori: **Mit Reuspern/** vel tussi, & quidem minori vel fortiori, ferina & profundiori: **mit schweren Husten**; vel regurgitatione: **Durch Gurgeln/** fie- ri observatur. Improprie & magis late vocatur quoque **Ein Bluth-Sturz/** quando nimirum, vomitibus pluri- bus vicibus repetitis, ex qualicunque Hyperemesi, vel Violento modo, Contusione Præcordiorum, lapsu ab al- to perpeffo graviori productis, talis Hæmorrhagia per Os
con-

contingit, interdum tanta ratione quantitatis, ut reliquas omnes Sanguinis per Os excretionem longe superet.

§. II.

Alii alia opinione edocti Autores Medici discrepare *sputum Cruentum* & *Hæmoptysin* inter se malunt, autumantes, quamvis *Hæmoptysis* secundum derivationem denotet Sanguinis excretionem omnem per sputum factam, tamen magis significari debere ejusmodi sputum, quod ex *Parenchymate Pulmonum*, ejusque partibus, nimirum vel *Larynge*, vel *Trunco* sive *Fistula*, vel *Ramis* sive *Bronchiis*, proxime egreditur, ut plurimum cum *Tussi* majori vel minori conjunctum; Sicque ejusmodi *Hæmoptysin* esse statuunt maxime gravem, periculosiorisque ominis præ cæteris *Hæmorrhagiis* in corpore humano evenire solitis, *Hæmorrhagiam*, quia nimirum visitur, e loco tam nobili, e parte tam tenera, tam sensibili, tam necessarium, tamque utile Corpori nostro munus subeunte, excretum istum Sanguinem provenire, atque insimul ista vascula majora vel minora, ex quibus promanat iste Purpureus liquor, ob continuum, quem exercent motum, Pulmones, in inspiratione & expiratione, dilatione & contractione constantem, haud posse consolidari, adeoque funestum adversumque illum Phthiseos affectum, quem omnes omnino homines jure merito abhorrent, pedissequum habere certissimum.

§. III.

Mitioris autem Prosapiæ atque indolis existere speciali nomine ita dictum *Sputum Cruentum*, affirmatur: Nimirum illum non periculi tantum Corpori nostro interire, quantum *Hæmoptysis* assolet; Illum non ex Pulmonibus egredi, sicuti hæc; In illo sanguinis parum excerni, in hac multum; Illum ut plurimum Sanguinem grumofum, non raro cum mucositate, qui unà excreatur, commixtum ostendere; Hanc, sincerum, limpidum, floridum atque communiter spumofum & in majori gradu *Hæmoptyseos* Phthi-

Phthiſeos nimirum ubi imminet præſentia, cum pure ma-
ritatum graveolenti, foetido, maligno; Quam ſpeciem
non inconcinne *Venerandus noſter Hippocrates* pro mala repu-
tavit *Aphor. 15. S. VII. ſeqq.* Verbis: *Sanguinis ſputo ſi ſuper-
venerit puris expuitio, malum.* Illum denique poſt unam
alteramve levem utcuſque exſcreationem ceſſare; Hanc
multam gravemque tuſſim comitem habere, non minus
quam per multum temporis ſpatium, pro Ruptione va-
ſorum varia, continuare. Et multæ ſunt & proſtant aliæ,
quæ allegantur in Pathologiis quibusdam, horum bino-
rum affectuum inter ſe invicem differentia, quæ tamen
ſi ſub incude judicii revocantur, haud eſſentiales, ſed
graduales illas eſſe quilibet videbit; Majus & minus non
variat & mutat Eſſentiam rei; ſic licet dentur mitio-
res ſputi Cruenti ſpecies, provenientes v. gr. vel ex pa-
lato, faucibus, vel ex infundibulo narium, gingivis, Ca-
pite aſperæ arteriæ, Larynge nimirum; quasvis tamen,
quia Sanguis per ſputationem ejicitur, ad Hæmoptyſin
referri debere & ratio & aliorum multorum Celeberr. Me-
dicorum ſententia ſuadere videntur; Sequor ergo hac
in re rite trutinanda alios & quidem plurimos non infi-
mæ ſane famæ, non mediocris judicii Medicos, Sputum
Cruentum pro Hæmoptyſi, & vice verſa, ponentes; Au-
diamus modo *Celeb. Ettmüllerum æque atque Wedelium*, quip-
pe genuinos atque veros Medicinæ Coryphæos, priorem
ita dicentem in *Operib. Pract. de Sputo Sanguinis*: Non
raro per Os Sanguis ejicitur in affectu, qui vocatur Spu-
tum Sanguinis, ſeu Hæmoptyſis appellatur; & ſtatim in ſe-
quentibus pagellis hancce ſuam ſententiam ulterius de-
monſtrandam atque comprobendam curavit, varie nimi-
rum & ex variis locis & partibus Saguinem iſtum, per os
rejciendum, promanare poſſe, nunc gingivis, nunc fau-
cibus, nunc Oeſophago, nunc ex Larynge nunc ex pe-
ctore, nunc ex pulmone, omnibus aliis multifariis vici-
nis locis. Poſteriolem, *Wedelium ſcilicet*, eum in mo-
dum hac de re inveni ſcribentem: *Hic vero & de Hæmoptyſi*
B ſeu

seu Sputo Cruento dicendum venit; Ulterius: Sputum cruentum vel simplici exspuitione, vel exscreatione, vel Vomitu, vel Tussi, vel regurgitatione sola ejicitur. Conferatur ejusd. Pathol. Med. Dogm. de Sympt. Excret. & Retent. p. m. 675.

§. IV.

Eam Sanguinis per os Vomitu factam excretionem *Hæmoptyseos* nomine vocandam esse, minime statuo, cum inter hæcce Symptomata, Sputum nimirum inter & Vomitum magnam intercedere, multique usus discrepantiam, in aprico constitutum esse existimo; Differre, uti ex Pathologia non ignotum erit, credo hac ratione, ut Sputum Cruentum ex Pulmonibus vel aliis partibus paulo ante memoratis producat; Vomitus vero cruentus minime ex his, optime tamen & immediate e Ventriculi Cavitate succedat; Quicquid ergo Sanguinis Vomendo succedit, ex Ventriculo oritur, Vomitusque Cruentus in Schola Medica appellatur, quicquid autem tussiendo diu multumque, fortiterque exscreando, ex cavitate Pulmonum, id *Hæmoptyseos* merito insignitur nomine.

§. V.

Ne latius, quam par est, in varias Sputi Cruenti species, & quidem Spurias, non è pulmonibus erumpentes in hac mea tractione excurram, specialem illam *Hæmoptyseos* acceptionem, quam alii adstruunt, Sanguinis nimirum e Pulmonibus excretionem significantem, sequi par est, & in specie istud Sanguinis Sputum hacce consideratione dignum judicavi, quod cum Tussi vel Secreatu majori ex Respirationis Organis, speciatim & ut plurimum ex Pulmonibus per os ejicitur. Quapropter proximum nunc esse sentio negotium, ut definitionem illius Realem, ex hac Causas, Diagnosin atque Prognosin, & ex hisce, Therapiam atque Curam, quanta possim perspicuitate, hisce pagellis insinuem.

§. VI.

Hæmoptysis itaque speciali acceptione ita sumpta, est
Copia Sanguinis spumescentis, recentis, floridi, tenuis, atque
Coc-

Coccinei, interdum quoque nonnihil nigricantis, crassi, grumosi plus minus, per Os ex Pulmonibus excretio, modo cum modo sine spuris expuitione, tussique ferina, fortique screatu oborians, a Vasorum Arteriosorum vel Venosorum vel Ruptione vel Erosione immediate proveniens, variaque in gravissima, Corporique interitum sensim inferentia mala degenerans.

§. VII.

Subjectum hujus affectus & partem patientem sive affectam esse Parenchyma Pulmonum ex hacce definitione patet quam clarissime; Si enim Sanguis exstillat ex suis vasis, intratque in cavitatem pulmonum, ob munus, quo fungendum est in illa parte, In-& Exspiratorium, fieri minime potest, ut talis materia hocce munus impediens, diu inhærere, perferrique queat, adeoque maximis cum conatibus, maxima cum tussi, quam materia irritando & arrodendo Tunicam membranoso-Nervosam tam Pulmonis ipsius, quam Asperæ cumprimis arteriæ producit, ejusmodi extravasatæ Sanguineæ portiones ejiciuntur. Ast enim vero Successus haud ubique respondet intentioni Naturæ alias salutari, adeo ut ejusmodi Sanguinem sufficienter ejiciendi vires non raro deficient, sic non possunt non ex Sanguine isthuc stagnante, subsidente, putrescente, oriri ulcera Pulmonum, quæ non raro inflammationis gravissima species, Peripneumonia nimirum, præcedit, Empyemata, Vomica, sicque Sanguini communicatur circulando ista ulcerosa materia peccans morbifica, Phthisis, Marasmus, Tabes totius Corporis. Ejusmodi, inquam, in modum afficiuntur Pulmones; Interea haud negandum puto, varias alias partes, partim ob consensum, partim ob Vicinitatatem, partim ob variorum Symptomatum concursum secundario affici posse, puto Caput, Fauces, Præcordia, Ventriculum, Diaphragma, quæ omnes partes, ob gravissimam illam, quæ Tussiando Screandoque fit, Præcordiorum concussionem atque commotionem, Tono suo & robore destituuntur,

ut deinde officiorum suorum rationem rite habere nequeant.

§. IIX.

Causam efficientem seu immediatam hæc, puto, definitionis meæ verba continere : *A vasorum arteriorum vel Venosorum Ruptione vel Erosione immediate proveniens.* Anastomosi, Diæresi & Diapedesi tanquam generali omnium Hæmorrhagiarum Triade, Vasa aperiuntur, ut Sanguis Pulmones ingredi possit, Sputumque Cruentum fieri arbitror, referatis vasis vel minoribus, in Diapedesi, vel majoribus, ut in Anastomosi & Diæresi. Ab externis modo causis, atque modo internis procreari potest talis ruptio & Erosio, Vasorum talis Anastomosis & Diæresis, triplicique modo id fieri sentit Celeb. D. Wedelius I) Per Oppressionem, in hac apertionis specie sola sanguinis quantitas, qualitate cæteroquin bene sese habente, causam apertionis esse visa est; Solum Orgasum & Sanguinis commotionem ad Præcordia, Pulmones specialiter factam atque institutam, sanguinis quandam copiam imminuendi, vel in vasis minoribus, capillaribus ab aliis dictis, stagnantem atque obsidentem, resolvendi atque propellendi fine, sufficere posse reor ad ejusmodi Anastomosin atque Vasorum ruptionem facilitandam ac producendam, in hac ergo Cruenti sputi specie, quæ nimirum Oppressionem efficitur, Sanguis actuali & impetuoso modo sese habet, & tamdiu unda ad undam pellitur, usque dum invenit, quod quæsit, sui nempe excretionem atque imminutionem.

§. IX.

II.) Per Excretionem; quando Natura per Pulmones sanguinem vult eductum, in qualitate maximam partem peccantem. Sic deprehenditur Hæmoptysis interdum in febribus malignis, acutis, in Pleuritide, Peripnevmonia, quod ut plurimum bonum esse, Crisique morbi, licet non perfectam, fieri deprehendimus.

§. X.

§. X.

Denique tertio additur Species Sputi Cruenti, quæ Resolutione Vasorum, secundum alios Exefione, divisione & Erosione illorum h. e. Diæresi & Diaphrosi absolvitur; ubi nimirum secundum *Sennertum*, a Causa incidente, erodente, vel rumpente, solutio continui vel unitatis evadit, vel via aliqua & meatus, qui adesse non debebat, aperitur, vel qui adest, dilatatur, ut humores, qui in vasis contineri debebant, effluant, adeoque in his Casibus excernitur, quod retineri debebat, & non sine ratione vocant illi Hæmoptysin, Symptoma retinendi Excreti. Hinc certum Experientiaque comprobatum est, omnes particulas acres, stimulant, corrosivas, malignas, pestilenciales, sive ab externis, sive internis Causis Cavitati Pulmonum communicatas, ejusmodi de se edere posse effectum, Erosionem nimirum atque Resolutionem Vasorum majorum vel minorum. Externis causis fit hoc, Aere inspirato Pestilentiali, hinc non mirum, quod talis Hæmoptysis interdum sit Symptoma Pestis aeræ, quod *Paracelsus Tract. 2. de Pestil. c. 1. de Curat.* observatum nobis reliquit, hinc non mirum, quod fumo Sulphuris incensi, halituque Aquæ fortis sub laboribus Chimicis inspirato, vel aliis particulis peregrinis, pulmonibus pectorive valde inimicis, pulmones ingressis & sæpius repetitis, talia Hæmoptica molimina afficere homines soleant. Quapropter Pectori, credo, valde obest fumus oleorum vel sevi, erosionemque Vasorum inducendi satis habet virium, cum primis in literatis, vita sedentaria, studendique libidine assuetis, eo frequentior ejusmodi Hæmoptysis existit, quando nimirum per noctem candelæ loco sevosæ sibi sumunt instrumentum & vas quoddam oleo quodam expresso imbutum: Eine Del-Lampe, cujus usu non solum varia pectoris incommoda, sed & Cephalalgia, memoriæ imbecillitates, auditus, visusque vitia, comites & effectus esse solent: Ab internis, iisque omnino frequentissimis, causis & vitiis sanguinis & feri, in qualitate atque Crasi peccantium, Ero-

fio vasorum quoque conciliatur, e.g. in variolis atque morbillis, lymphæ in specie nimis acri, & acido-salsa, scorbutica, aliave simili labe inquinata; Hinc Phthisicos desperatos, nudatis plane, resolutis, & apertis Vasis, mortuos esse sputo Cruento, quin imo Febribus malignis, ipsisque Pestilentialibus correptos purpuream evomuisse atque exspuisse Animam, haud simplici vice Autores observarunt; Hinc rationem suppeditare valeo istius observationis, quam *Rhodius reliquit Cent. 2. observ. 35.* quare nimirum post sanatum ulcus pedum sanguinis supervenerit exspuitio, procul dubio hanc ex retrogresso fermento ulceris acri atque corrosivo, mediante M. S. ejusque motu Circulatorio, ad Pulmones delato, & Humorem vitalem isthuc contentum inquinante, vasque pulmonalia erodente, originem sumfisse reor.

§. XI.

Ex Antecedentibus itaque evidentissime patent Causæ, quibus talis Ruptio & Erosio, Anastomosis & Diæresis vasorum caulari assolent; Qualitas scilicet æque ac Quantitas sanguinis ipsius, vitio laborans; Quæ adeoque bina Sanguinis vitiata constitutio, mihi causam antecedentem Mediatamque præbet. Hinc ii status P. N. & ea subiecta, quæ ad qualitatem sanguinis, vel quantitatem, vel stagnationem ejusdem præ aliis prona existunt, ipsisque istis vitiis laborare videntur, præ aliis quoque causam constituunt occasionalem atque remotam. Solennis cum primis alicujus sanguinis evacuationis suppressio, vel neglectio frequentissime præcedit Hæmoptysin, sanguinemque in Crasi & quantitate & motu impedit. Nihil sane frequentius in Praxi est, quam quod suppressionem Mensium & Hæmorrhoidum subsequatur sanguinis sputum, ex sanguine nimirum ad Præcordia recedente, circa Præcordia plus minus coacervato, in Præcordiis stagnante, anastomosisque, quando *ἀπὸ πύλης* eruptio fit, & Diæresin, si successive & minori dosi, inferente, qualis Hæmoptysis, & quidem periodica ex menstrui fluxus imminutione annotatur

tatur in *M. A. N. C. Ann. 9. § 10. obs. 27.* Hæmoptysin insignem cum Pleuritide suppurata, ex nimis cita Mensium emanatione ortam, observavit *Deodatus in Valetud. pag. 219.* alia quoque Exempla invenienda sunt in *Schenckio observ. lib. 2. § Borello Cent. 1. obs. 24.*

§. XII.

Hujus affectus Diagnosin formare generalem, nulla cum difficultate conjunctum negotium esse mihi persuasum, cum id ipsum per se patet, quando nimirum quis tussiendo, vel screando, vel simpliciter exspuendo, vel per alium excernendi modum, uti in §. I. declaravi, sanguinem per os ejicitur, tunc statim Hæmoptyseos nomine venit; Cum autem ex tot tamque variis istum sanguinem provenire posse locis partibusque affectis, itidem in præcedentibus, præcipue ex §. III. & VI. à me declaratum sit, necesse erit quammaxime, ut specialia signa ex mea definitione erui curem, quibus præsentia Hæmoptyseos & quidem e Pulmonibus evenientis evidentior evadat.

§. XIII.

Hæc definitionis meæ verba: est sanguinis spumescentis excretio cum tussi ferina & forti screatu conjuncta, oriens, quemlibet certiores faciunt, ut credat, sanguinem e pulmonibus rejici, cui quoque asserto assensum præbere videtur Hippocrates in Sect. V. Aph. 13. *Qui spumantem sanguinem extussiunt, inquit, iis ex Pulmone educitur.* Sanguis qui tussi præcedente & continuante per os excernitur e Pulmonibus, ut plurimum existit meracius, floridus atque tenuis, & tunc manare istum ex arteriis & venis vel Pulmonalibus majoribus vel minoribus, vel ex arteriis Trachealibus, ex arteria nempe Aorta oriundis, probabile videtur, uti & accurate distinxit *Willisus in Pharm. Rat. p. 2. pag. 151.* Interdum autem quod sanguis nigricantem præ se ferat & obscurum colorem, grumosiæque habeat consistentiam, tunc alii, sanguinem venosum impuriorem, obscuriorisque coloris esse statuentes, e Venis Pnevmonicis aper-

apertis ruptisque istum per os excretum sanguinem productum fuisse affirmant. Si meum in hacce re dijudicanda desideretur iudicium, id erit, non quidem præcise sanguinem nigricantem & obscurum e Venis Pulmonalibus provenire debere, sed etiam ex Arteriis, & quo diutius sanguinis aliqua portio in aliqua parte sine motu suo Circulatorio inhæret, eo majorem nigrescentem colorem, eo obscuriorem & eo putredini atque fœtori proximiorē acquirit consistentiam, quod quoque in nostro hoc casu evenire certo confido; Certissimum quidem est, sanguinem, simulac ingreditur e vasis suis pulmones, afficere eos, tussimque, ad illud nocivi expellendum, creare, sed nonnunquam laudandam saltim esse voluntatem, si vires sufficientes desint, explanavi in §. VI. Sic quam frequentissime evenire solet, ut ejusmodi sanguis extravasatus, tussi non sufficienter factâ, per aliquod tempus in pulmonibus remaneat, putrescat, nigrescat, alioque tempore, hac acquisita mutatione, excernatur atque ejiciatur.

§. XIV.

Accedunt in hoc affectu varii alii affectus, ut sunt anxietates præcordiorum, & difficiles, Asthmatis similes, respirationes, cum majori, vel minori virium absumptione conjunctæ. Cum primis Vires ægrotantis fatiscunt, si Hæmoptyses in Phthisin degeneratio atque immutatio proxime instat. Hinc adeo imbecilles visuntur ejusmodi, ut scalas ascendere, & per loca acclivia meare, vel plane non, vel non sine maximis incommoditatibus, metuque suffocationis, valeant.

§. XV.

Cum adhuc aliis consideratu non indignis symptomatibus præsentem affectum ægros afficere, verba definitionis ostendunt, nimirum *modo cum, modo sine puris exspuitione* ista Hæmoptysis cernitur. Hæc verba divisionem ad manus suppeditant, quod alia Hæmoptysis sit *simplex*, alia *complicata*; Alia *Reçens*, alia *inveterata*; Alia *acquisita*, alia *hereditaria*. Quando igitur Hæmoptysis instituitur,

instituitur Sanguine sincero, spumefcente, sine pure, magis istam Simplicem, Recentem atque utplurimum acquiritam, si autem Sanguine nigricante, putrescente, pureque ipso, magis complicatam, inveteratam, atque utplurimum hæreditariam esse reor, spe fretus fore ut prior gradus Hæmoptyseos curatu facilis, posterior, difficilis, quin imo non raro impossibilis, videatur. Interdum autem, in istis præcipue subjectis, qui quantitate Sanguinis, & ex hac producta Hæmoptysi laborant, Hæmoptysin simplicem, Sanguinem sincerum, non cum pure conjunctum ejicientem, tamen inveteratam & hæreditariam quandoque esse non nego.

§. XVI.

Prognosis, quæ mihi, ordinis ratione ita jubente, jam venit instituenda, sequentibus innitetur fundamentis, ut consideretur vitium Sanguinis, quo mediante Ruptio Vasorum Pneumonicorum est facta, an quantitate, an qualitate potius Sanguinis? Locus, ubi vas istud sit ruptum, an in Bronchiis? an in Fundo Pulmonum ipso? quæ tamen posterior Circumstantia non nisi post mortem, aperto Cadavere declaratur, interim tamen ex Tussi majori vel minori, profundiori & vehementiori aliqua conjectura, in quonam loco apertio Vasorum sit, fieri potest; Sanguis enim, qui Fundum obsidet, majorem semper Tussim, qui autem ex Bronchiis provenit, quia statim Asperam Arteriam ingreditur & ad ejiciendum excitat, leviolem quandam, & Screationi proximam producere observatur. Non omnem Hæmoptysin absolute Phthisin, ut vulgo putatur, causari sequitur exinde: eam puto, quæ ex Plethora, abundante Sanguine, & hunc imminuendi gratia a Natura instituitur, & tanquam alia Hæmorrhagia in Corporis levamen tendens, protrahitur. Id tamen haud negandum erit, perire tales agrotantes suffocatione, & inhibita in- & respiratione quasi jugulantur. Si autem Cachectici & Scorbutici hoc malo corripuntur, utplurimum in

Phthisin, vomicam, aliaque gravissima mala incidunt, vere incurabilia, si quidem puris exspuitio superaccedit, omnino utpote malum cum Hippocrate Aph. 15. Sect. VII. uti in §. III. meæ Dissertat. mentio est facta, erit reputandum, & si puris exspuitio subsistat, mortem in propinquo esse judicandum, suadente pariter nostro Sene Aphorismo 16. Sect. VII. *A puris sputo, tabes & fluxus: quum vero sputum retentum fuerit, moriuntur.*

§. XVII.

Hæmoptysis denique, quæ *primaria* seu *Primarius morbus* audit, periculosior existit, quam si *secundaria*, vel *morbis secundarius*; prior peculiare vitium pulmonum & *primarium* involvit, variaque gravissima mala successu temporis, maloque altas agente radices producenda promittit; Posterior Symptomatis & Criseos adinstar provenit, & mala quidem antecedentia, non ultro continuantia significat, quando v. gr. ex Pleuritide, Peripneumonia, aliisque febribus acutis & malignis Hæmoptysis oriri visa est. Periodicum si sit ejusmodi sputum, ut nimirum una vel altera vice contingat in anno, minus periculosum, quia non singularem noxam, non totalem Atoniam Pulmonum, non plenariam Humorum, Sanguinisque Dyscrasiam infert & sequitur; Si sit continuans cum maxima Tussi & virium absumptione purisque præsentia, maxime periculosum; Specialem Prognosin hujus affectus desumere & invenire, quivis potest in *Bartholini Act. Med. Hassn. Volum. 2. p. 10.*

§. XIX.

Causarum Occasionalium sive *Procatarticarum* quo major vis in producendis malis deprehenditur, eo curatior, eo attentior quoque opera danda est, ut, quibus modis, quæque diversitate & varietate corpus concursu suo afficiunt & alterant, quid admittendum, quid avertendum, rite rimetur. Inter illas autem principalem mihi videtur tractationem mereri *Res N.N.* quæ uti omnes morbos, ita & præsentem, Hæmopty-

moptysin nimirum, licet jamdum absentem, causare, producere, causatam, productam in pejus detrudere atque diutius protrahere observantur. *Aer* in Hæmoptysi causanda, nocivam suam qualitatem exserit vel sanguinis Circulum adaugendo, & Congestiones ad Præcordia promovendo, vel Dyscrasiam Humorū & Sanguinis producendo, & id magis interne; Externe autem nocet, si particulis venenosis, Æeis, acribus, corrosivis atque pestilentialibus inquinatus, per asperam Arteriam inspiratione & Expiratione Pulmones intrat, atque vasa minora corrodit, arrodit, disrumpit, & Sanguinem extravasare facit. Sanguinis Circulatio magis citatior redditur, si multum utimur Aere calido, rarefacto atque attenuato, hinc cum vi propellitur Sanguis per Vasa sua, debilia rumpit, rupta permeat, ruptisque, quia consolidatio, ob continuum Pulmonum, Sanguinisque motum fieri haud potest, majorem conciliat Anastomofin; Dyscrasiam humorum & Sanguinis ad Hæmoptysin producendam, producendæ favet Aer nimis frigidus atque humidus, obstruendo Poros, impediendo insensibilem transpirationem, augendo impuritates in Pectore atque Vasis pulmonalibus.

§. XIX.

Cibi & Potus, triplici modo vitiiati, quantitate, qualitate & assumendi modo, ad abundantiam Sanguinis vel ejus Dyscrasiam sive qualitatem vitiatam, & ex hisce ad Hæmoptysin concurrere mihi videntur. Si nimirum Cibi & potus in majori, quam assuetum & perferre Natura potest, quantitate sumuntur, tunc propullulant cruditates in Ventriculo atque intestinis acidæ, viscidæ, biliosæ, varioque alio modo Sigillatæ, quæ dein, communicatæ M. S. Erosionem Vasorum efficere & ulterius ejusmodi Erosionis sustentandæ autores existere possunt; Lauta de cætero Diætæ, cibique Copiosi, copiosum reddunt eduntque Chylum, ac copiosum, quin imo abundantem, imo in variis visceribus stagnantem, imo vario modo ratione qualitatis depravatum Sanguinem. Nocet cibos potusve modus

assumendi quam citissimus, sicut Germanice dicitur : Wenn man isset, als wenn man gejaget wäre: Wenn man einen jählingen oder hitigen Trunck thut; Nocet Pectori, si inter loquendum, ridendumque cibi nonnihil vel potus assumitur, asperamque intrat arteriam, & vice versa, si inter potandum & edendum risus moveantur, vulgi dicunt : Es kommt in die unrechte Röhle. Tunc excitantur Tusses vehementissimæ, adeo ut Vasa quædam rupta ex eo cernantur, Hæmoptysisque ipsa præsens, hisce oborientibus tussibus gravior evadat. Subjectis plethoricis, & in quibus Hæmoptysis evenit ab abundantia Sanguinis, potulenta Rosa, V. generos. imprimis Vi largior usus cane pejus & angue est fugiendus, quia calidum additum & coaugmentatum Calido, magis redditur tale, orgasmicaque atque oppletoria sanguinis ad pectus commotio magis & magis intenditur atque conservatur; Frigida potio post sudorem vel labores ingurgitata qualia inducat Corporis detrimenta jamdudum Sennertus demonstravit in institut. suis Medic. majoribus p. 888. qui ex Cels. lib. 1. Cap. 3. & ex Dioscor. lib. VI. Cap. 33. sequentia refert: A labore sudanti adversissima frigida potio. Porro ▽ frigida abunde pota, aut meracum Vinum liberalius epotum, præsertim a balneo, aut cursu, aut vehementi Exercitatione stranguatus & dolores infert; Phthisin exinde, Hydropem, obstructions varias, variosque alios morbos sequutos esse testatur Cel. D. Wedelius in Pathol. Med. Dogm. hisce verbis: Quando Corpore vel Animo, ab ira v. g. vehementius moto, frigidus ingurgitatur quasi ad levandum æstum potus, vinum, Cerevisia, vel aqua ipsa, teste Experientia crebriori ac tristi, inde præpimis Phthisin, obstructions & dolores Hepatis, Hydropem & icterum & Febres oriri &c. Ergo bibendum & edendum modice & medice.

§. XX.

Somnus & Vigiliæ, Motus & Quies conducunt ad abundantiam & depravatam sanguinis qualitatem, & in genere ad Hæmoptysin vel generaliter vel quoque specialiter.

Ge-

Generaliter Impuritates in primis viis æque ac vasis sanguineis ipsis generantur in magna copia, ambulando & laborando leviter & quiescendo fortiter, hisce variæ Cachexiæ species nascuntur, quibus deinde non solum ad Hæmoptysin, ruptionem nimirum vasorum, sed & varia ulcera, tam in pulmonibus, quam in aliis visceribus producenda ansa datur. Econtra si labor sit major, & quies levis & brevis, Pulmones quoque in officio suo labascunt, & variis impuritatibus ulcerosis & malignis conspurcantur. Specialiter autem pulmones affici posse credo Motionibus corporis vehementioribus & intempestivis, Venationibus, Clamoribus, casu ab alto facto, saltu nimio, excandescencia nimia, Contusionibus Præcordiorum prægravibus; Sic ex copioso effusioresque risu Hæmoptysin lethalem observavit *Zacutus Lusitanus in lib. 2. Prax. Hist. Cap. 6. item ex saltatione nimia Rolsinc. Meth. Comm. lib. 2. Sect. 3. Cap. 53.*

§. XXI.

Animi Pathematibus, cum primis Ira & Terrore, Hæmoptysis producitur, & jam præsens valdopere exacerbatur, quia partim Humores in maximum Orgasum & motum nocivum, adeo ut Vasa disrumpat, redigantur, partim quoque eorum motus plus justo opprimitur, ut hinc stagnationes, inflammationes atque exulcerationes, necessario oriri debeant, quibus binis animi Pathematibus, si vociferatio fortior accedat, eo certiora atque periculosiora pulmones afficiunt nocumenta; Hinc adolescentibus Hæmoptysis solennis est, quia animi non solum Pathematibus commovendis, sed & aliis Diætæ erroribus committendis præ aliis procliviores existunt, quod testatur Hippocrates Sect. 3. Aph. 29. *Ætas Juvenilis, inquiens, ad expectorata sanguinea, proclivis est.*

§. XXII.

Nunc in causis adducendis N. N. restare puto Excreta & Retenta, quæ si non genuino tempore & ordine procedunt, Hæmoptysin & ejus durationem causare queunt.

& id sæpius contingere solet in assuetis Hæmorrhagiis Narium, fluxu Hæmorrhoidali, Mensium, aliisque, impedita in sensibili transpiratione, neglecta assueta Diaphoresi, assueta purgatione, assuetaque Venæsectione, aliisque neglectis Curis præservatoriis, quibus omnino humores & ipsum sanguinem modo quantitatis, modo qualitatis vitium suscepisse, Experientia demonstratur, qualia quoque Exempla, imprimis Hæmoptyses ex fluxu mensium imminutione atque plenaria suppressione a me jam allata præstant in §. XI.

§. XXIII.

Hæmoptysin, si, ut ego feci, intelligatur ea, quæ ex vitio pulmonum, vel ruptione Vasorum quorundam in Pulmonibus, originem trahit, haud omni omnino periculo carere, sed maximo cum periculo conjunctam, adeoque maximam circumspersionem necesse habere, hac huc usque pertractata materia luculentissime declaratum est; Cura itaque erit instituenda, non quidem semper omnibus numeris perfecta atque absoluta, sed haud raro præservatoria tantum atque privativa, ne nimirum Hæmoptyses leviori in conditione ac indole constitutæ, in inveteratam atque difficilem; difficilis plane in Phthisin atque Contabescentiam totius corporis fiat immutatio; Palliativam autem Curam, eam nimirum, quæ efficit, ut in desperato atque omni salutis spe destituto casu, constitutis, v. gr. in Phthisi, per aliqua temporis intervalla adhuc in vivis supersesce concedatur, minime tanti facio, quæ a me hisce pagellis tradatur.

§. XXIV.

Medelam itaque Hæmoptyses nunc aggressurus, me non vulgari illa methodo, quando per adstringentia, styptica, Anodyna fortiora, fluxus ille supprimitur, sed meliori quadam, eaque rationabiliore, & ea tutiori processum, profiteor. Tantum enim abest, ut aliquod levamen, ut aliqua corpori salus, hisce adstringentibus, motumque sanguinis supprimentibus utendo sit expectanda, ut potius vel
ma-

maxime metuendum, ne varia fontica ac periculofissima confectaria exinde fequantur. Ad duo autem præ cæteris fundamenta atque circumftantias attendendum eft, nimirum ad quantitatem, & qualitatem fanguinis, quæ, fi a ftatu Naturali recedunt & Hæmoptyfim caufant, opera adhibenda, ut constitutionis fuæ legitimæ compotes evadant; Hisce ergo indicationibus mihi erit progrediendum: I.) *Sanguinis quantitas eft imminuenda, atque ejus circulus æqualiter eft diftribuendus.* II.) *Sanguinis varia miasmata maligna, corroden- tia, erofionem atque ftagnationem in Vafis Pulmonum facientia, funt resolvenda, & M. S. eliminanda.* III.) *Præcordiorum & quantum fieri potest, Pulmonum ratio eft habenda, ut Tono fuo, durante Hæmoptyfi, amiffo reftituantur.*

§. XXV.

Ubi fanguinem imminuendi gratia fieri hanc Hæmoptyfim deprehenditur, majori inprimis atque exoptatori ufû feſe commendabit *Venæſectio*, quam ſuadet prima a me data indicatio, atque, ut Circulus fanguinis æqualiter evadat, &, quod palmarium, Orgaftica ad pectus fanguinis commotio, humorumque congestio quaſi revocetur & leniatur, *in pede inſtituenda*, & nunquam non eo erit proſpiciendum, ut omnes evacuationes ſolennes, agrisque iſtis aſſuetæ optime procedant. In genninis autem Plethoricis haud ſufficere credo, una vel altera vice in anno venæſectionem adornaffe, ſed pro conſtitutione ſubjecti ter vel quater interdum eſt inſtituenda. *Cucurbitularum impoſitiones atque ſcarificationes* non minimum levaminis, in Hæmoptyſi afferre quandoque viſæ ſunt, cum nimirum Plethora magis ad habitum, quam ad Vaſa in cauſa exiſtit. *Pediluvia tam ſimplicia, i. e. ex pura ▽ fontana, calida conſtantia, quam compoſita, ex Herbis diſcutientibus, Reſolventibus atque Nervinis,* ad fanguinis circulum meliorandum multum conferunt.

§. XXVI.

Si corpus cernitur, quod Hæmoptyſi laborat, Cachecticum, Scorbuticum, varioque alio modo impurum, & in fanguinis qualitate magis peccans, Iſta locum habet indi-
catio.

catio. Ut autem Fons & origo malorum tollatur, in hacce indicatione rite expediunda præstat quam maxime primas vias habere puras atque conservare, cui satisfaciunt scopo *moderate laxationes, Pilule ex Panchym. Croll. de Succin. Crat. Extract. Fum. C. B. & pauxillo Diagrid. Frat. compositæ & propinatæ, item infusa Vinosa vel Decocta laxantia Sennata, passulata & Rhabarbarina, non aspernenda, sed pro commoditate ægrotantis in usum trahenda. Purgationes autem fortiores & per superiora operantes, quales quales etiam sint, sive arte sive spontaneo provocatas & provocandas, penitus penitusque hic exulare judico, non sine ponderosa ratione inductus; Ob motum non solum sanguinis, qui major in hisce excitatur, sed pectoris ipsius, quod maximas injurias, molestiasque experiri, expertum est atque observatum; Hinc ii, qui Tussim Hæmoptysi proveniente pro Stomachali quadam reputantes, statim ad Vomitoriorum usum confugiunt, in aere quasi piscantur, nihilque se effecisse, nisi nocumenti plus, decrementi parum, Exemplum edocet non unum.*

§. XXVII.

Nunc propius ad Scopum, Purificationem nimirum M. S. est transeundum; Huc apprime conveniunt *lenia Diapnoica, Resolventia, Pectoralia*, Sanguinis torsan in pulmonibus adhuc delitescentem quantitatem *abstergentia*, Pectus *repurgantia & roborantia, Temperantia item & antiscorbutica, tam sicca quam liquida forma propinanda; Decocta resolutiva & lenientia vel maxime profunt: v. gr. R. Rad. Scorzon. Arist. O. sarsapar. ana ℥j. irid. Glycyrrh. ana ℥iij. Sem. Anis. ℥ij. Herb. Pulm. Veron. Marrub. Scord. Cheref. ana Mj. Hyssop. Salv. Sanic. Capill. & ris Epat. nob. Summit. Cent. min. ana Mß. Caric. pingui. Passul. min. ana ℥vj. rasur. C. C. ℥j. incis. cont. Coqu. cum ▽ font. Wiv. R. Colat. Wiv. clarif. D. in Vitr. S. Brust- und Lungen-Tranck, davon früh und Abends ein Wein-Gläßgen voll zu trincken. Inter hujus decocti usum ad usum quoque pro variatione commendamus TR. Resolventes & Diaphoreticas, bez. IV. antiphthis. Garmanni, Fri S. & Compos. ut & Ess. Vegetabilium,*

bilium & temperatorum; C. B. Cent. min. abs. compos. Pimp. alb. Succin. Myrrh. ʒii, Lign. Ex quibus sequentes MRæ componi possunt: R. TR. Fri ʒiij. D. in Vitr. sumantur 30. gtt. post merid. vel R. TR. ʒii Ess. Lign. Succin. Myrrh. bals. ana ʒj. M. D. S. Resolvirende und Blut-reinigende Essenz, alle Morgen und Abend 40. Tropffen in Thee zu nehmen. Loco infusi Thee sequens infusum purificans & Resolvens admittendum est: R. Rad. Chin. Sarsapar. bryon. ana ʒj. Herb. absynth. Scabios. hyssop. Scord. Meliss. Salv. Beton. Fl. Stæch. Arab. ana MR. Lign. Sassafr. ʒij. M. incis. cont. gr. m. Adhibeatur instar infusi Thee, & in quo præcedens MR. erit assumenda. Interdum quoque pulveres aliquot temperantes, pectorales, martiales, & cini, ut insimul 3tiæ indicationi satagamus, sunt interponendi: v. gr. R. Pulv. Pect. W. Succin. alb. præparat. Corall. rubr. præparat. ʒ dep. ana ʒj. M. D. in 3. p. æ. Habent insimul quoque roborandi qualitatem remedia ex Hyacintho parata, potiones Roborantes, Analeptica & Mixtura Cephalyca, Cordiales atque Nervina v. g. R. Elix. Pect. W. Oli. Mynsicht: Ceph. W. Ess. Succin. ana ʒj. ʒo ʒ. Cinam. Caryoph. ana gtt. ij. M. D. S. Brust- und Magen-Elixir vor und nach Tische 35. Tropfen zu nehmen in ein wenig guten Wein. Ad majorem confortationem pectoris quoque roborationem conciliandam, sequentem potionem suadeo: R. ʒ fl. Til. Sambuc. Ceras. nigr. ana ʒij. Rosar. Fragor. Cinam. Cydon. ana ʒss. Spec. de Hyacinth. Corall. rubr. mat. perl. ana ʒij. ʒ nat. ʒj. Syr. rub. id. Papav. Errat. de Symp. Fernel. ana ʒiij. M. D. S. stärckender Trancß, wovon alle 3. Stunden ein biß zwey Löffel voll zu nehmen; Hæc omnia roborandi fine allegata remedia, non solum non prius debent in subsidium vocari, quam paroxysmus substiterit, sed & vario modo variisque formulis tam liquidis quam ficcis varianda sunt; Sic Electuaria Pectoralia & multa specifica remedia etiam Sympathetica, sub magno numero in Autoribus descripta huc possem referre, si longiores adhuc superessent paginae, & ni cogar hic pedem figere, atque, Deo pro mihi ad hoc negotium absolvendum largitis Viribus gratias habiturus, Finem facere.

S. D. G.

LAN-

LANGIVS in Physicis, TE RODOX, struxit
abunde,
BASSIVS adjunxit felix Anatomica doctè,
HOFFMANNVS Celebris, COSCHWIZIVS optima
quævis
Artis Apollineæ fideliter addidit apte,
Hos Celebres, Doctos Doctores nunc imiteris,
MI RODOX, & sic es felix usque futurus.

Hæc Paucula adjecit

PRÆSES.

DA nun die Erndte-Zeit vorbey mit Clytons Blu-
men,
So tritt Hygea auf und zeigt den Nectar-Most,
Lacheus ruft herzu Napeen Clori Ruhmen,
Und tragen völlig auf Hygeen ihre Kost.
Wer nun recht durstig ist, bring mit Vitunis-Becher,
Und trinck Apollo Wein hier in Geranen-Zelt:
Silenus ist nicht weit mit Floræ Sonnen-Fecher,
Der nun bald eilen wird aus ihren Blumen-Feld.
Bald

Bald wird es auch geschehn, du wirst von hier abreisen
Zu deiner Eltern Stadt und bringen Palons-Lehr,
Du wirst erfreuen Sie: ja selbst wird man dich preisen,
Wenn du davon getrag'n der Meditrinæ Ehr.

Dieses schreibet zu Ehren dem Herrn
Licentiato

D. H. A. S.

Lacheus	}	Göttin des menschlichen Lebens,
Clyto		
Hygea	-	der Gesundheit.
Flora	}	der Blumen.
Clori		
Napea	-	der Blumen und Wälder.
Meditrina		Arzney-Göttin.
Palon		berühmter Arzt.
Apollo		Arzney-Gott.
Vitunus		Lebens Gott.
Silenus		der Liebe Begleiterin.

Will ich kund Erffurth dich besonders heut beehren,
So thu ich meine Pflicht ikt als ein Vater
auch.

Gott setz dich uns zum Seeg'n und geb dir Salmons
Lehr'n.

Daß du auch hier curirst nach Hippocratens Brauch
Echo uns auch
Nach alten Gebrauch.

Dieses wünschet und hoffet dein
alter Vater

M. JOH. GOTTFRID. RODOX,
Pastor P. des Decanats Friedens-
burg Senior.

Wenn

Wenn unverdroßner Fleiß Gelehrsamkeit erlanget,
So läßt man sie der Welt mit höchsten Rechte
seh'n,

Was nützt ein Edel-Stein, der noch so herrlich pranget,
Wenn seine Kostbarkeit nicht soll vor Augen stehn?
Mein Bruder, du zeigst ißt davon auch eine Probe,
Die dein bißher'ger Fleiß nunmehr ange stellt,
Der Wohlstand leidet nicht, daß ich dich ferner lobe,
Weil sonst der Momus nur ein niedrig Urtheil fällt.
Inzwischen gebe dir der Höchste Wohlergehen,
Er segne deinen Stand, darinn er dich gesetzt,
Er laß bey Patienten dich im Glücke wohl bestehen,
So daß das Vater-Land sich stets an dir ergötzt.

Mit diesen wenigen wolte dem Herrn Can-
didato gratuliren dessen Bruder

Johann Gottfried Rodox/
Adv. Sang.

Virtus, mi Frater, templum *tibi* pandit honoris,
Ex Medico Studio Lausque decusque venit.
Gratulor ergo novum, meritis quem sumis, honorem,
Quo *Patri* gignis gaudia sana *seni*.
Sis felix *læsis*, miserisque medendo per artem,
Quæ *tibi* *Pæonis* tradita ab ore fuit,
Sis prudens *Galenus* (*) & utilis *Angelus* ægris.
Sic honor obtentus floret ubique *tibi*!

(*) Galenus per anagr. Angelus.

Hæc pauca fratri suo dilecto adjicere voluit

M. GEORGIUS HEINRICVS RODOX,

Pastor Stedtenſis in Comit. Mansfeld.

